

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875. Andra Kammaren. N:o 26.

Lördagen den 3 April.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Herr Statsrådet m. m. Friherre G. S. Åkerhielm aflemnade Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående inköp för statens räkning af Frimurare-ordens hus å Riddarholmen i Stockholm.

Herr Talmannen mottog denna Kongl. proposition, med förklaring att Kammaren skulle egna densamma grundlagsenlig behandling.

§ 2.

Upplästes och lades till handlingarne ett så lydande protokoll:

Protokoll vid sammanträde den 2 April 1875 med de Ledamöter af Riksdagens Andra Kammare, hvilka blifvit utsedde att, jemte Herr Talmannen, tillsätta Kammarens kansli.

Sedan Herrar Deputerade, på sätt protokollet vid Herrar Deputerades sammanträde den 15 nästlidne Mars närmare visar, beslutit att, utöfver det förut varande antalet af Notarier hos Kammaren, skulle ytterligare anställas ej mindre *en* reviderande Notarie, än jemväl *tvänne* Notarier för den vanliga protokollsuppteckningen; så skedde nu antagning af desse tjenstemän; och blef såsom reviderande Notarie anställd förut varande Notarien hos Kammaren *H. Kolmodin*, hvarjemte dels i ledigheten efter honom, dels i följd af här ofvan omförmälda beslut, till protokollsförande Notarier hos Kammaren antogos:

v. Häradshöfding *F. A. Liljesköld*,

v. Häradshöfding *C. Folcker* och

e. o. Hofrätts-notarien *E. Johansson*.

Då vice Häradshöfdingarne *Liljesköld* och *Folcker* hittills haft anställning såsom kanslister hos Kammaren, hade alltså genom deras uppflyttning till Notarier två kanslistplatser blifvit lediga.

Andra Kammarens Prot. 1875. N:o 26.

Efter granskning af de till sådana befattningar ingifna ansökningar funno Herrar Deputerade skäligt i nämnda ledigheter till kanslister antaga:

e. o. Kammarskrifvaren *G. Boije*,

e. o. Kanslisten *A. Herlitz*;

gällande för nu antagne tjänstemän enahanda tjänstgöringsbestäm-
melser, som stadgades för de tjänstemän, hvilka vid riksdagens
början erhöilo anställning hos Kammaren.

Som ofvan.

H. Husberg.

§ 3.

Herr Talmannen tillkännagaf, det Herr Lyttkens genom tele-
gram anmält, att han i följd af sin moders frånfälle nödgats hem-
resa och af sådan anledning vore förhindrad att tillstädeskomma
vid Kammarens sammanträde denna dag.

§ 4.

Sedan Riksdagens båda Kamrar förehaft och godkänt de uti
Stats-Utskottets memorial N:is 37—40 samt Banko-Utskottets me-
morial N:o 9 föreslagna voteringspropositioner rörande åtskilliga
frågor, deri Kamrarne fattat stridiga beslut, och denna dag blifvit
bestämd för omröstning öfver de olika besluten, så anställdes nu
dessa omröstningar, enligt nedan intagna voteringspropositioner,
i följande ordning, nemligen:

1:sta omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 37, punkt. 3:o.)

Den, som vill, att vid gardesregementena till fot underbefalet
å hvarje kompani skall ökas med två distinktionskorporaler och
två korporaler, med de afföningsförmåner, som äro dylikt under-
befäl tillerkända, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen icke bifallit Kongl. Maj:ts nådiga
förslag om ökande af fotgardesregementenas underbefäl.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd
och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren in-
gått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore
fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande
och uppräknning och utföll omröstningen med 32 Ja och 137 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 84 Ja och 32 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 32 Ja och 137 Nej, sammanräkningen visar 116 Ja och 169 Nej; Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

2:dra omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 37, punkt. 4:o.)

Den, som vill, att Kongl. Maj:ts nådiga framställning om förhöjning med 420,000 kronor i anslaget till indelta arméns och Wermlands Fältjägareregementes vapenöfningar må så till vida af Riksdagen bifallas, att för nästkommande år en förhöjning i samma anslag af 270,000 kronor beviljas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har den utaf Kongl. Maj:t äskade förhöjning i förevarande anslag 420,000 kronor icke blifvit af Riksdagen medgifven.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknning och utföll omröstningen med 53 Ja och 127 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 88 Ja och 33 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 53 Ja och 127 Nej, sammanräkningen visar 141 Ja och 160 Nej; Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

3:dje omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 37, punkt. 6:o.)

Den, som vill, att till bestridande af rekryterings- och aflöningskostnaderna för 2:dra sapperkompaniet må anvisas 10,314 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen till bestridande af rekryterings- och aflöningskostnaderna för 2:dra sapperkompaniet på extra stat för år 1876 anvisat 10,314 kronor.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 50 Ja och 123 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 87 Ja och 33 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 50 Ja och 123 Nej, sammanräkningen visar 137 Ja och 156 Nej; Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

4:de omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 37, punkt. 7:o.)

Den, som vill bifalla Kongl. Maj:ts angående användningen af innevarande års anslag till aflöning åt manskapet vid garnisonsregementena och till samma manskaps rekrytering gjorda nådiga framställning, att de för rekryteringen beräknade medel måtte få till sin helhet såsom reservationsanslag utgå, samt att de å det återstående anslaget under året uppkommande besparingar måtte få i mån af behof användas till fyllande af de vid de trupper, för hvilka anslaget är afsedt, före den 1 Januari innevarande år uppkomna vakanser, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts nådiga förslag om förändring i vilkoren för användning af innevarande års anslag till aflöning åt manskapet vid garnisonsregementena och till samma manskaps rekrytering icke vunnit Riksdagens bifall.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 59 Ja och 122 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 95 Ja och 25 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 59 Ja och 122 Nej, sammanräkningen visar 154 Ja och 147 Nej; Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

5:te omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 37, punkt. 8:o.)

Den, som vill att Riksdagen till utgående under år 1876 anvisar återstoden af det år 1871 till infanterigevär beviljade extra anslag med 484,000 kronor; samt vid anmälan af detta beslut i underdånighet anhåller, att, innan annan modell, än den nu antagna, varder af Kongl. Maj:t för gevärstillverkningen fastställd, Riksdagen må erhålla kännedom om de kostnader, som af en sådan åtgärd må föranledas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen beslutit, att till utgående under år 1876 skall för anskaffande af läsmekanismer och stockar anvisas 200,000 kronor af det år 1871 till infanterigevär beviljade extra anslag.

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel af-lagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kam-maren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 76 Ja och 101 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-maren samtidigt anställd, hade utfallit med 102 Ja och 19 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kam-marens röster eller 76 Ja och 101 Nej, sammanräkningen visar 178 Ja och 120 Nej; Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

6:te omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 37, punkt. 9:o.)

Den, som vill, att Riksdagen må till Generalstabens topo-grafiska afdelnings arbeten under år 1876 anvisa ett extra anslag af 75,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

* Vinner Nej, har Riksdagen till Generalstabens topografiska afdelnings arbeten under år 1876 anvisat ett extra anslag af 60,000 kronor.

Sedan voteringsseklarne blifvit aflemnade samt en sedel af-lagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseklarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seklarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 52 Ja och 125 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 103 Ja och 16 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 52 Ja och 125 Nej, sammanräkningen visar 155 Ja och 141 Nej; Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

7:de omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 37, punkt. 10:o.)

Den, som vill, att Riksdagen till uppförande af byggnader åt Svea Lifgarde beviljar ett anslag af 134,000 kronor och deraf till utgående under år 1876 anvisar 74,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts nådiga framställning om anvisande af medel till byggnader åt Svea Lifgarde icke vunnit Riksdagens bifall.

Sedan voteringsseklarne blifvit aflemnade samt en sedel af-lagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseklarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seklarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 45 Ja och 130 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 75 Ja och 43 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 45 Ja och 130 Nej, sammanräkningen visar 120 Ja och 173 Nej; Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

8:de omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 38, punkt. 1:o.)

Den, som vill, att såsom dyrtidstillägg för år 1876 åt office-rarne vid Kongl. Flottan, med undantag af flaggmän, må på extra stat för samma år uppföras 30,260 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen såsom dyrtidstillägg för år 1876 åt de officerare vid Kongl. Flottan, hvilkas aflöning icke öfverstiger 5,000 kronor, på extra stat för samma år uppfört 27,560 kronor.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel af-lagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknning och utföll omröstningen med 54 Ja och 117 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 105 Ja och 17 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 54 Ja och 117 Nej, sammanräkningen visar 159 Ja och 134 Nej; Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

9:de omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 38, punkt. 2:o.)

Den, som vill, att Kongl. Maj:ts i afseende å anslaget till Flottans öfningar gjorda nådiga framställning må på det sätt af Riksdagen bifallas, att, sedan från nuvarande anslaget till "exercis af flottans bemanning", stort 479,850 kronor, afdragits det för öfverföring till naturaunderhållsanslaget afsedda belopp af 162,527 kronor 10 öre, återstoden höjes med 82,677 kronor 10 öre till 400,000 kronor, då, med tillägg af de för "sjöexpeditioner till handelns skyddande" beräknade 150,000 kronor, hela anslaget till "Flottans öfningar" nedsättes från 629,850 kronor till 550,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, med afslag å Kongl. Maj:ts nådiga framställning om förhöjning i anslaget till "Flottans öfningar", medgifvit, att den från samma anslag hittills utgående kostnaden för naturaportion till underbefäl och manskap under exercis och sjöexpeditioner må påföras förslagsanslaget till naturaunderhållet, samt i följd deraf det nu till "exercis af flottans bemanning" uppförda belopp 479,850 kronor, med berörda portionskostnad, antagen till 162,527 kronor 10 öre, minskas till 317,322 kronor 90 öre.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel af-lagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren

ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 52 Ja och 120 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 99 Ja och 22 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 52 Ja och 120 Nej, sammanräkningen visar 151 Ja och 142 Nej; Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

10:de omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 38, punkt. 3:o.)

Den, som vill, att Riksdagen bifaller Kongl. Maj:ts nådiga framställning om anvisande för år 1876 af ett extra anslag å 1,000,000 kronor till fortsatt anskaffning af artillerimateriel, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har berörda nådiga framställning blifvit på det sätt af Riksdagen bifallen, att ett extra anslag af 500,000 kronor för år 1876 till nämnda ändamål anvisats.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel af-lagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 46 Ja och 134 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 82 Ja och 37 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 46 Ja och 134 Nej, sammanräkningen visar 128 Ja och 171 Nej; Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

11:te omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 39, punkt. 1:o.)

Den, som vill, att till dyrtidstillägg för Öfverintendents-embetet må på extra stat för år 1876 anvisas det af Kongl. Maj:t äskade belopp, 3,980 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen till dyrtidstillägg för Öfverintendentsembetet på extra stat för år 1876 anvisat ett belopp af 3,480 kronor.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 55 Ja och 120 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 109 Ja och 13 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 55 Ja och 120 Nej, sammanräkningen visar 164 Ja och 133 Nej; Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

12:te omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 39, punkt. 2:o.)

Den, som vill att Riksdagen må till Skogsinstitutet på extra stat för år 1876 anvisa ett belopp af 20,400 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har berörda anslag blifvit af Riksdagen beviljadt till nedsatt belopp af 17,400 kronor.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 87 Ja och 88 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 100 Ja och 20 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 87 Ja och 88 Nej, sammanräkningen visar 187 Ja och 108 Nej; Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

13:de omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 40.)

Den, som vill, att Riksdagen, i enlighet med Kongl. Maj:ts nådiga proposition, till iståndsättande och förstärkande af den

nya vägbytare vid Visby yttre hamn, enligt plan som af Kongl. Maj:t fastställes, anvisar på extra stat för år 1876 ett anslag utan återbetalningsskyldighet af femtiotusen kronor, under förbehåll det staden Visby medelst kontrakt förbinder sig att utan vidare tillskott utföra arbetet och för detsammias framtida underhåll ansvara; röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, hafva Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga proposition och Herr Leijers motion blifvit på det sätt bifallna, att Riksdagen, till iståndsättande och förstärkande af den nya vägbytare vid Visby yttre hamn, enligt plan som af Kongl. Maj:t fastställes, på extra stat för år 1876 anvisar ett anslag, utan återbetalningsskyldighet, af trettioett tusen fem hundra kronor, motsvarande hälften af det beräknade kostnadsbeloppet, under förbehåll att staden Visby medelst kontrakt förbinder sig att, utan vidare bidrag af allmänna medel, enligt den fastställda planen utföra och för all framtid i vederbörligt skick underhålla arbetet.

Sedan voteringsseglarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seglarnes öppnande och uppräknning och utföll omröstningen med 79 Ja och 101 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 88 Ja och 33 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 79 Ja och 101 Nej, sammanräkningen visar 167 Ja och 134 Nej; Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

14:de omröstningen:

(enligt Banko-Utskottets Memorial N:o 9.)

Den som, i enlighet med Utskottets af Första Kammaren godkända förslag, vill att Riksdagen beslutar att till Riksgäldskontoret skall från Riksbanken under år 1876, å tid som Fullmäktige bestämma, öfverlemnas ett belopp af kronor 1,876,151: 22, utgörande tre fjerdedelar af Riksbankens för år 1874 bokförda vinst, samt den återstående fjerdedelen, utgörande kronor 625,383: 74, åt Riksbanken bibehållas; röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i enlighet med Andra Kammarens beslut, bestämt att af Riksbankens behållna vinst för år 1874, som utgör kronor 2,501,534: 96, må kronor 1,250,000 till Riksgäldskontoret öfverlemnas under år 1876, på den tid Bankofullmäktige bestämma, och återstoden, kronor 1,251,534: 96, i Riksbanken bibehållas, att, då Bankofullmäktige finna sådant lämpligen kunna ske, begagnas till inköp af utländska statspapper, som vid behof kunna användas för att stärka metalliska kassan.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedelarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 41 Ja och 137 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 91 Ja och 28 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 41 Ja och 137 Nej, sammanräkningen visar 132 Ja och 165 Nej; och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

§ 5.

Förekom till afgörande Stats-Utskottets utlåtande N:o 11, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel.

1:sta och 2:dra punkterna.

Biföllos.

3:dje punkten.

Mom. a).

Biföllos.

Mom. b).

Utskottet hade föreslagit:

att för inrättande af en pensionsanstalt för folkskolelärares enkor och barn, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de grunder, hvilka angifvits i det statsrådsprotokoll, som rörande denna sak åtföljt Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof, det å pensionsstaten nu uppförda bidrag till folkskolelärares enke- och pupillkassa, 2,000 kronor, måtte från och med år 1876 och så länge sådant finnes för pensionsanstalten be-

Ang. statsbidrag till folkskolelärares enke- och pupillkassa,

Ang. pension
af Kaptenen A.
L. Kinnander.
(Forts.)

ekonomisk fördel. dels ock att Kinnander har hustru och två minderåriga barn, till hvilka samtliga personers uppehälle 1.600 kronor näppeligen torde förslå, anser jag för min del Kongl. Maj:t haft fullt giltiga skäl för sin framställning i ämnet, hvarföre jag ock till den samma yrkar bifall.

Chefen för Kongl. Landtförsvars-departementet Herr Statsrådet Weidenhielm: Jag är till en del förekommen af den senaste ärade talaren, men anser mig likväl böra yttra några ord. Kaptenen Kinnander, som är till tjenstgöring oförmögen och enligt läkarebetyg lider af obotlig sinnesslöhet i förening på senare tiden jemväl med fallandesot, har erbjudit sig att taga afsked, så vida han under sin återstående lifstid blefve försäkrad om en inkomst, motsvarande hans nu innehafvande lön å regementets stat, 2,400 kronor; i enlighet hvarmed Kongl. Maj:ts proposition äfven är affattad. Kinnander, hvars obestriddiga rätt det är att, så länge han lefver, uppbära dessa 2,400 kronor, har familj och är af omtänksamhet om densammas ekonomiska bestånd förhindrad att afstå någonting af en inkomst, som ej kan honom beröfvas, och derfor skulle ett bifall till Utskottets i denna punkt framställda förslag vara liktydigt med rent afslag å Kongl. Maj:ts proposition. Jag har ansett mig böra fästa uppmärksamheten på dessa förhållanden; ty då Utskottet hemställer, att den för Kinnander äskade pensionen må till nedsatt belopp af 1,600 kronor af Riksdagen beviljas, tillkännagifver Utskottet otvetydigt så väl ett behjertande af regementets behof att få utbyta en otjenstbar officer mot en tjenstbar som ock ett beaktande af Rikdens Ständers vid 1854 års riksdag meddelade förklaring angående lama och sinnessvaga tjenstemäns skiljande från deras ordinarie befattningar. Kammarern skulle häraf möjligen kunna draga den slutsatsen, att bifall till Stats-Utskottets hemställan skulle uppfylla ändamålet att åvägabringa ett afskedstagande, på samma gång som en besparing skulle beredas staten. Så skulle förhållandet likväl icke blifva. Vill Kammarern uppnå det här åsyftade målet, måste den äfven vilja medlen, och dessa äro ett bifall till Kongl. Maj:ts proposition, hvarom jag äfven hemställer.

Grefve Posse: Vid så väl detta som flera föregående tillfällen har det förefallit Utskottet oformligt, att förhållandena skola vara sådana, att, då en embets- eller tjänsteman till följd af iråkad otjenstbarhet före uppnådd pensionsålder erhåller afsked, han skall vara berättigad till större fördelar, än de som skulle kommit honom till godo, om han till sagde tid tjänat qvar, ty i förra fallet får han såsom pension uppbära hela lönen, men i det senare endast det mindre belopp, som i de särskilda pensionsstaterna är fastställt. Ett sådant tillstånd är icke bra, och tvifvelsutan måste man förr eller senare vara betänkt på någon åtgärd i lagstiftningsväg till dess förändring. Kapten Kinnander skulle nu komma att tilldelas större fördel, än om han vid uppnådd pensionsålder toge afsked. Derfor har Utskottet föreslagit en ned-

sättning af den för Kinnander äskade pensionen till ett belopp, motsvarande den pension, han i framtiden eger åtnjuta. Ehuru jag för min del icke vill bestrida, att det vore fördelaktigt för tjensten, om dess innehafvare tidigare än nu är fallet erhöle pension, kan jag dock icke neka till, att jag anser den omständigheten, att ett regemente, hvilket, såsom förhållandet är med Göta artilleri, har omkring 600 vakanta nummer, tilläfventyrs har en otjänstbar officer, icke kan menligt inverka på öfningarna.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr O. B. Olsson: Jag är till en stor del förekommen af ordföranden i Stats-Utskottet och vill endast tillägga några ord. Jag tror det vara antagligt hvad den förste ärade talaren yttrade, att, om ej Riksdagen beviljar hvad Kongl. Maj:t begärt, personen i fråga kommer att fortfarande tjena qvar, men jag anser det vara nödvändigt, att Riksdagen antingen nedsätter eller kanske helt och hållet afslår Kongl. Maj:ts proposition; ty om det fortfarande på detta sätt, tror jag att en hel del tjänstemän kommer att skaffa sig läkarebetyg, för att såmedelst komma i åtnjutande af vida större fördelar än som äro förenliga med deras qvarstannande i tjensten. Under sådana förhållanden anser jag det vara ganska lämpligt för Kongl. Maj:t att antingen vidtaga någon förändring i krigsartiklarne eller ock vid utfärdandet af fullmakter åt embets- och tjänstemän fästa det förbehåll, att, derest någon blifver till all framtida tjänstgöring oförmögen, han skall afgå med tillgodonjutande af rimlig pension och ej hela lönen. Om Kinnander skulle komma i åtnjutande af pension till det belopp, som innehålles i Kongl. Maj:ts proposition eller 2,400 kronor, vore detta detsamma som den lön han nu uppbär. Men jag hemställer — så vida man anser något besvär vara förenadt med att sköta en tjänst — huruvida icke en officer i utöfningen af sin tjänst skall vara berättigad att åtnjuta större löneförmåner än då han icke i sådan utöfning är stadd; ty det kostar i sanning mera penningar på möten och kommenderingar än hemma. Enligt min åsigt har därför Stats-Utskottet kommit till en klok och samvetsgrann bestämmelse, då det föreslagit pensionen att utgå med två tredjedelar af den nuvarande lönen, och jag anhåller fördenskull om bifall till Stats-Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Jöns Rundbäck: Ehuru jag blifvit till största delen förekommen af de talare, som redan yttrat sig för bifall till Utskottets förslag, kan jag dock icke underlåta att betona en ytterligare omständighet.

Den förste ärade talaren anmärkte, att ingen lag finnes, som kan tvinga en otjänstbar embets- eller tjänsteman att taga afsked. Tyvärr är förhållandet sådant.

Oaktadt man inom Utskottet hyst lifiga sympatier för Kapten Kinnander, har man dock ansett oriktigt att bereda en person, som till följd af obotlig sjukdom eller af annan orsak blifvit otjänstbar och därför nödgas taga afsked före uppnådd pensions-

Ang. pension
af Kaptenen A.
L. Kinnander.
(Forts.)

Ang. pension
af Kaptenen A.
L. Kinnander.
(Forts.)

ålder, större fördelar än om han till sagde tid tjenat qvar. Jag har ingenting emot att en pension, i det närmaste öfverensstämmande med lönen, kunde erhållas tidigare än nu är fallet, dock endast emot vilkor att embets- eller tjänstemannen tager afsked så snart han uppnått pensionsåldern. Ty det innebär en uppenbar orättvisa, att en person, som under arbete i tjensten burit dagens tunga och hetta och vid uppnådd pensionsålder derifrån afgår, erhåller mindre ersättning, än den som till följd af iråkad otjenstbarhet tager afsked, utan att kanske någonsin hafva varit i tjänstgöring.

Behovvet af ändring i detta skefva förhållande har gifvit anledningen till Utskottets förslag, till hvilket jag därför yrkar bifall.

Grefve Björnstjerna: Ingen kan högre än jag önska, att en oduglig tjänsteman kunde tvingas att taga afsked. Då en sådan lag likväl icke finnes, lönar det ej mödan att derom vidare orda. Jag är öfvertygad, att icke blott jag utan största delen af arméens officerare erkänna rättigheten af Herr Rundbäckes åsigt och nödvändigheten att på samma gång som pensionsstaten ordnas i visst förhållande till lönen, ett tvunget afskedstagande, vid viss ålder eller under vissa förhållanden, föreskrifves. Ingen kan emellertid nu tvinga Kinnander att taga afsked, han kan fortfarande vistas på Conradsberg och uppbära hela sin lön, intill dess vår Herre kallar honom hädan. Derest han hade sitt sunda förnuft så mycket i behåll, att han förmådde inse det olämpliga uti att uppbära godtgörelse för hvad han ej utträttat, är det antagligt, att han skulle afstå derifrån. Men nu kan han icke göra detta, och icke heller har någon annan rätt att göra det. Hans förmyndare kan icke hafva samvete att från hans hustru och barn skänka bort 800 kronor, eller hvad han nu har mer i lön än Utskottet i den föreliggande punkten vill gifva honom. Detta är solklart. Hvad här blifvit af Utskottet föreslaget är således detsamma som ett afslag å den begärda pensionen. Vill Riksdagen gifva ett dylikt afslag, är det bättre att rent ut säga detta, än att pruta och hemställa, om en person vill åtnöja sig med ett mindre belopp än det han i sjelfva verket redan har.

Man har äfven erinrat om, att en person, som är sjuk, borde taga afsked, mot åtnjutande af vanlig pension. Hade den sjuke haft sitt förnuft i behåll, så att han sjelf kunnat anhålla om afsked, har i allmänhet icke heller för honom någon annan än den vanliga pensionen åskats. Helt annat är förhållandet med en däre. Man bör noga göra skilnad emellan dessa så väsendtligt olika förhållanden. För öfrigt och ehuru bedröfligt det faktum än är, som ordföranden inom Stats-Utskottet nyss anført, eller att halfva antalet i numerären på Göta artilleriregemente är vakant, tror jag dock att andre kaptenerne i alla fall äro der behöfliga. Desse andre kaptener hafva icke batteri, således ingen befattning vid truppen, utan helt andra uppdrag. Det måste således alltid blifva för

för regementet skadligt, om en sådan person som den ifrågavarande skulle vid regementet kvarstå och uppbära lön utan att kunna tjenstgöra. Jag finner därför icke något rimligt skäl, hvarföre Riksdagen, för en besparing af 800 kronor, skulle låta ett sådant förhållande fortfara med afseende å en person, som tyvärr i måhända 20 eller 30 år kommer att å Konradsberg kvarstanna.

*Ang. pension
ått Kaptenen A.
L. Kinnander.
(Forts.)*

Jag hemställer fortfarande på grund af hvad jag sålunda anført om bifall till Kongl. Maj:ts i frågan afgifna nådiga proposition.

Herr O. B. Olsson: Jag har endast några få ord att andraga i anledning af den senaste talarens anförande. Han åberopade, att sådana exempel icke förekommit, der Kongl. Maj:t begärt fulla lönen i pension för en person blott på grund af ett vanligt läkarebetyg. Men just sådant var förhållandet med den omnämnde Öfverstelöjtnanten Grefve Barck, ty han var, så vida jag rätt minnes, icke sinnesslö, utan hade genom en ridt ådragit sig en åkomma, som gjorde honom otjenstbar, oaktadt han emellertid var som jag tror vid sina sinnens fulla bruk, och för denne begärdes full lön i pension, emedan han icke ansågs böra vid regementet kvarstå. Häraf framgår, att Grefve Björnstjernas uppgift i detta afseende ej var riktig. Jag vidhåller mitt yrkande.

Grefve Posse: Vid den nu föreliggande punkten finnes en omständighet att beakta, som icke bör förbises. Enligt den nya löneregleringen blir Kaptenen Kinnander berättigad till annan lönefördelning än den han nu innehar, nemligen fördelningen af hans inkomst af tjensten i lön och tjenstgöringspenningar. Han kommer således, i händelse han kvarstår i tjenst, att uppbära endast lönen, men gå miste om tjenstgöringspenningarne samt följaktligen erhålla mindre årlig inkomst än nu.

Då det af en talare på stockholmsbanken framhållits, att Kongl. Maj:t icke inkommit till Riksdagen med begäran om lönen i pension för någon, som endast haft ett vanligt läkarebetyg att presentera så anhåller jag att få på det bestämdaste bestrida ett sådant påstående. Uti den tionde punkten af föreliggande betänkande förefinnes just ett sådant exempel, der Kongl. Maj:t begärt pension till lörens fulla belopp för en underofficer, som icke är sinnessvag utan endast på grund af vanligt läkarebetyg styrkt sig vara förhindrad att tjenstgöra, och hvilken derjemte snart är pensionsmessig.

Jag tror verkligen, att det under sådana förhållanden icke vore synnerligen skäl att yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition, utan hellre tillstyrka Utskottets förslag; då detta i näraste mån motsvarar hvad Kapten Kinnander skulle komma att efter den nya löneregleringen uppbära.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Jag hade trott, att jag under denna diskussion skulle vinna klarhet om, huruvida icke Kongl. *Andra Kammarans Prot. 1875. N:o 26.*

Ang. pension
å Kaptenen A.
L. Kinnander.
(Forts.)

Maj:t skulle ega rätt att afskeda en tjensteman, som visat sig fullt oduglig att förestå sin tjenst. Det har visserligen blifvit sagdt, att detta är omöjligt, och att en person uti en dylik ställning vore berättigad att tjena qvar, så länge han ville; men jag tror dock för min del, att Kongl. Maj:t är berättigad att afskeda den, som faktiskt är komplett oduglig till tjenstens upprätthållande, och det vore bra besynnerligt annars, om man tänker sig att t. ex. en stor del af arméen komme i en sådan ställning. Det finnes visserligen ingen lag, som medgifver Kongl. Maj:t ett dylikt berättigande att afsätta en sådan person utan dom och ransakning, men det förefinnes icke heller något lagstadgande, som förbjuder Kongl. Maj:t att efter en sådan utredning vidtaga den åtgärd som för staten är nyttigast.

Jag skulle således för min del helst önska, att Utskottets förslag i den föreliggande punkten helt och hållet afsloges och hela pensionen således blefve nekad, då den ifrågavarande personen icke kan fullgöra sin tjenst, och således bör kunna af Kongl. Maj:t i anledning af en sådan omständighet afsättas; men som jag antager, att ett dylikt yrkande icke skulle komma att vinna godkännande, inskränker jag mig till att yrka bifall å Utskottets förslag.

Grefve Björnstjerna: Det är med ledsnad jag märker, att den siste värde talaren ännu behöfver läsa grundlagarne. Der står föreskrifvet, att embets- och tjenstemän icke kunna utan medelst ransakning och dom ifrån sina innehafvande sysslor af Konungen afsättas, och jag vågar påstå, att sjukdom icke utgör något, hvarför under nuvarande lagstiftning en svensk domare dömer en statens tjensteman till afsättning.

Herr Ola Bosson Olsson vidrörde ett förhållande, som jag likväl tror mig känna bättre än han. Öfverstelöjtnanten Grefve Barck sköttes nemligen flera år utrikes för sinnessjukdom och dog der sedermera på ett franskt hospital.

Hvad beträffar den anmärkning, Stats-Utskottets ordförande framstälde derom, att Kapten Kinnander skulle vara tvungen att gå in på den nya löneregleringen och således få icke 2,400 kronor såsom nu, utan endast 1,800, enär han såsom otjenstbar icke skulle ega rätt till tjenstgöringspenningarne, så beror denna hans framställning på ett misstag. Genom den nyligen af representationen godkända löneregleringen för arméen är nemligen hvarje löntagare vid värfvade arméen tillförsäkrad rätt att vid sina nuvarande aflöningsförmåner qvarstå, så vida han själf ej önskar att på ny stat öfvergå. Det är endast officerare vid indelta arméen, med fullmakter daterade efter den 8 April 1862, hvilka definitivt måste underkasta sig den nya löneregleringen. Kapten Kinnander kommer således fortfarande att uppbära sin gamla lön, så vida han ej tager afsked, hvilket likväl antagligen icke inträffar, om han genom afskedstagandet skulle förlora 800 kronor i årsinkomst.

Härmed var öfverläggningen slutad; och blef, sedan propo-

sitioner gifvits, i enlighet med de yrkanden som förekommit. Utskottets hemställan af Kammaren bifallen.

9:de—11:te punkterna.

Biföllos.

12:te punkten.

Med förmålan, att Andre Kaptenen vid Andra Lifgardet Ernst Fredrik Edholm, hvilken numera vore berättigad till pension från arméens pensionskassa, men, såsom sinnessvag, oförmögen att ikläda sig den förbindelse till tjänst under krigstid, hvilken stadgats såsom vilkor för erhållande af fyllnadspension, hade Kongl. Maj:t uti nådig proposition föreslagit, att Riksdagen måtte medgifva, det den omständighet, att Kaptenen Edholm icke kunde uppfylla nyssnämnda för erhållande af fyllnadspension stadgade vilkor, ej måtte utgöra hinder för honom att vid afskedet komma i åtnjutande af dylik pensionsförmån; och var, i anledning af denna nådiga framställning, af Utskottet hemställt:

*Ang. fyllnads-
pension åt
Kaptenen E.
F. Edholm.*

att hvad Kongl. Maj:t uti ifrågavarande hänseende föreslagit måtte vinna Riksdagens bifall.

Rörande denna fråga yttrade:

Herr O. B. Olsson: Jag har icke kunnat gilla utskottsmajoritetens åsigt, att Kapten Edholm bör tillerkännas fyllnadspension. För erhållande af fyllnadspension är stadgadt, att den afskedstagande skall ikläda sig förbindelse att i krigstid tjänstgöra och då Edholm icke kan afgifva en dylik förbindelse, ännu mindre uppfylla den tjänstgöringsskyldighet, som dermed vore förenad, så har jag för min del ansett, att Stats-Utskottet ej bort tillstyrka den begärda fyllnadspensionen. Hvad beloppet beträffar, har jag ej af Kongl. Maj:ts proposition kunnat inhemta, hvarken huru stor pensionen är eller huru mycket fyllnadspensionen utgör. Jag tror emellertid, att summan ej är synnerligen stor och har mera af principiela skäl reserverat mig vid denna punkt, ty, som sagdt, ifrågavarande person är oförmögen att uppfylla villkoret för den högre pensionen. Jag har härvid äfven fäst afseende derpå, att Edholm icke läser hafva hvarken hustru eller barn. Den lägre pensionen torde vara fullt tillräcklig att betala kostnaden för dennes underhåll och vård å Upsala hospital, der han nu befinner sig; och om staten skulle gifva honom den högre pensionen, uppstode antingen ett öfverskott, hvilket — då pensionstagaren ej eger familj — skulle förr eller senare tillfalla dennes aflägsnare släktingar. Jag finner det alldeles oriktigt, att staten skall på detta sätt betala till en tjänstemans fjernare arfvingar och yrkar afslag å punkten.

Ang. fyllnads-
pension åt
Kaptenen E.
F. Edholm.
(Forts.)

Grefve Posse: Detta fall bildar en motsats till den pensionerings-åtgärd, som nyss uti 8:de punkten behandlades. Der ifrågasattes att på grund af sinnessjukdom vid nu skeende afskedstagande gifva en officer högre pension, än hvartill han eljest varit berättigad. Här åter åsyftas, att icke på grund af iråkad sinnessjukdom beröfva en annan officer fördelen af fyllnadspension, hvartill denne obestriddigen haft rätt, om han varit vid sina sinnessfulla bruk och kunnat ikläda sig förbindelsen att i krigstid i händelse af behof ställa sig till krigsstyrelsens disposition.

Om vi vilja, att otjenstbara tjänstemän skola afskedas, då de icke kunna återställas till helsan, så böra de ock, då de blifva afskedade, få behålla samma rättigheter som de skulle hafva åtnjutit om de hade varit friska.

Jag tror således, att Utskottets majoritet gått följdriktigt till väga, då den tillstyrkt bifall till Kongl. Maj:ts proposition och yrkar på grund deraf bifall till Utskottets förslag.

Häruti instämde Herr *Jöns Rundbäck*.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, gaf Herr Talmannen propositioner så väl på bifall som på afslag; och biföll Kammaren Utskottets hemställan.

13:de och 14:de punkterna.

Blefvo jemväl bifallna.

15:de punkten.

Utskottet hade hemställt:

att den af Herr Carl Ekman väckta motion, hvaruti föreslagits, att en årlig pension af 1,500 kronor skulle beviljas Löjtnanten Thure Alexander von Mentzer för hans återstående lifstid icke måtte af Riksdagen bifallas.

Ordet begärdes af motionären.

Herr Carl Ekman, som anförde: Jag har icke begärt ordet för att uttala något klander mot Stats-Utskottet för dess hemställan i nu förevarande punkt, ty Utskottet har handlat konsekvent — det har nemligen afstyrkt icke endast min utan äfven alla andra motioner i samma syftning — men jag hade hoppats, att Utskottet skulle hafva kommit till ett annat slut. Då så emellertid icke skett, vågar jag derföre hemställa till Kammarens öfriga ledamöter om bifall till motionen. Såsom jag i motionen påpekat, är det temligen tydligt, att mannen i fråga verkligen förtjenar hjälp från statens sida. Han är nemligen snart sagdt den enda i vårt land, som egnat sin verksamhet åt kartografiska arbeten; han har genom dem gjort våra folkskolor och elementarläroverk större tjänster än kanske någon annan i hans fack. Hans ekonomiska ställning är dålig; han saknar all förmögenhet och har icke från en-

Ang. pension
åt
Löjtnanten
Th. A. von
Mentzer.

skildt håll att påräkna något understöd. Han är 68 år gammal och således för framtiden nästan beröfvad hvarje möjlighet till en sådan verksamhet, som kan bidraga till hans uppehälle. Slutligen lider han äfven af ögonsjukdom, och kan därför icke gerna längre fortsätta med ett så maktpåliggande arbete som det, hvaråt han hittills egnat sina krafter.

*Ang. pension
åt Löjtnanten
Th. A. von
Mentzer.
(Forts.)*

Jag tror, att, om man vädjade till alla dem, som genom hans kartografiska arbeten hufvudsakligen erhållit sin geografiska kunskap, det icke skulle finnas någon enda, som icke skulle rösta för ett understöd åt honom, tillräckligt att betrygga hans återstående lifstid mot nöd och brist.

Som sagdt, jag anhåller hos Herr Talmannen vördsamt om proposition för bifall till motionen och afslag å Stats-Utskottets hemställan.

Herr Engländer: Jag kan icke finna annat, än att Stats-Utskottet i denna fråga gjort sig skyldigt till ett förbiseende; ty ingen tjänsteman har väl i högre grad än kapten Mentzer genom sin verksamhet gjort sig berättigad till en pension; ingen har väl så mycket som han genom sitt egentliga lefnadsyrke bidragit till spridande af upplysning och bildning bland alla samhällsklasser. Folkskolorna, folkhögskolorna och elementarläroverken vitna alla om hans outtröttliga verksamhet och flit. Stats-Utskottet har såsom skäl för sitt afstyrkande af motionen anfört, att någon officiel utredning i afseende å Herr M. von Mentzers litterära verksamhet icke föreläge. Herr Ekman har dock i sin motion visat, att Herr v. Mentzer tjenstgjort såsom officer under åren 1824 till och med 1855, således i öfver 30 år. Vid denna omständighet fäster jag för min del dock ej så mycken vikt, som fastmera vid den först anförda: hans många oss alla bekanta utmärkta arbeten i karteväg. Besinnar man hvad han i det afseendet till fosterlandets fromma uträttat, så tror jag, att en hvar skall finna, att han gjort sig väl förtjent af det utaf motionären föreslagna understödet. Han var en trogen arbetare i sitt kall, och då vore det väl ock staten ovärdigt att neka honom en så ringa hjälp som 1,500 kronor om året under hans återstående, sannolikt få, lefnadsår.

På nu anförda skäl yrkar jag afslag å Stats-Utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herr Uhr: Stats-Utskottet har afslagit motionen endast på den grund, att "någon officiel utredning om Herr v. Mentzers litterära verksamhet icke föreligger. Men står icke den gamla grundsatsen fast, så i detta som i andra fall, att "känd sak är så god som vittnad?" Jag hemställer till hvar och en af Kammarens ledamöter, om det finnes någon bland Eder, som icke har kännedom om Herr Mentzers verksamhet. Om så är förhållandet, så är detta bevis nog och all officiel utredning öfverflödig, helst hans verksamhet är känd öfver hela Svea land.

Jag anhåller om afslag å Stats-Utskottets hemställan och bifall till motionen.

Ang. pension
 åt Löjtnanten
 Th. A. von
 Mentzer.
 (Forts.)

Herr Toll: Jag vill icke vidlyftigt orda angående den princip, som tyckes äfven i nu förevarande fall hafva dikterat Stats-Utskottets hemställan, nemligen principen att slå ihjel hvarje motion om anslag under denna hufvudtitel och således, så vidt på Utskottet beror, försvåra deras framgång inom Kamrarne; men jag tror, att det någon gång verkligen kan finnas skäl att frångå denna princip, och jag anser ett sådant fall just nu föreligga. Det skulle mycket föundra mig, om denna Kammare, inom hvilken ett så varmt och lifligt intresse för folkundervisningens stora sak så ofta uttalats, nu skulle svika detta intresse genom ett afslag å motionen. Det skäl, Stats-Utskottet anfört för ett sådant beslut, synes mig ganska svagt. Föregående talare hafva framhållit, att man endast behöfde besöka våra folkskolor för att finna den utredning i afseende å Herr Mentzers litterära verksamhet, som Stats-Utskottet fordrat såsom vilkor för tillstyrkande af motionen. Hvilken uppmuntran att egna sin verksamhet åt ett fosterländskt och gagnarikt kall skulle väl ligga uti ett afslag å en framställning, sådan som denna, der det gäller att betrygga en persons ålderdom, som i fosterlandets tjänst använt alla sina krafter! För min del ansluter jag mig således till de talare, som yrkat afslag å Stats-Utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herr Abr. Rundbäck: Jag vill blott vitsorda, att, då folkskoleinspektionen först inrättades och man i folkskolorna skulle börja meddela undervisning i en del världsliga ämnen, det var en Guds lycka, att Herr v. Mentzers kartor funnos att tillgå; ty i annat fall skulle det varit nästan omöjligt att med någon framgång bedrifva undervisningen i geografi. För den geografiska kunskap, vår svenska ungdom eger, därför har den v. Mentzer till stor del att tacka. Vi hafva dessutom i dag för folkskolans behof beviljat så stora summor som 150,000 kronor för ett ändamål, och 54,000 kronor för ett annat, och det kan väl då icke vara lämpligt, att endast af sparsamhetsskäl hålla på en så liten summa som den i fråga varande till en man, som varit så verksam som Herr v. Mentzer för folkskolans bästa.

Jag instämmer med motionären och yrkar bifall till hans motion.

Herr Billström: Jag erkänner villigt Herr v. Mentzers stora förtjenster om vårt undervisningsväsende och skulle därför gerna vilja instämma med motionären, men tror dock att beloppet skulle kunna något litet jemkas och hemställer således om dess nedsättning till 1,000 kronor, begärande jag hos Herr Talmannen proposition i sådan syftning.

Herr Törneblad: Då här blifvit taladt äfven om elementarläroverken, så anser jag det vara min skyldighet att vitsorda, det Herr v. Mentzers kartor vid undervisningen inom samma läroverk både blifvit mycket använda och visat sig dervid särdeles nyttiga. Förr begagnade man sig mest af utländska kartor, men numera hafva dessa blifvit undanträngda af de svenska, och detta är,

till en ej obetydlig del, Herr v. Mentzers förtjenst. För min del får jag således förena mig med de talare, som yrkat bifall till Herr Ekmans motion.

*Ang. pension
åt Löjtnanten
Th. A. von
Mentzer.
(Forts.)*

Herrar *Alb. Staaff* och *Lyth* instämde med *Törnebladhs*.

Herr *Hjelm*: Jag har begärt ordet med anledning af Herr *Billströms* förslag om nedsättning i det af motionären begärda anslaget. Jag tror nemligen, att här icke så mycket är fråga om en pension i vanlig mening, utan fastmera om en *nationalbelöning* för verkliga stora förtjenster om befrämjandet af upplysningen i vårt land och detta icke blott inom de lägre samhällsklasserna, utan äfven bland de öfriga. Vid sådant förhållande tror jag icke, att man, såsom Herr *Billström* yrkat, bör söka nedtvunga den lilla summa, som här är föreslagen åt en man med så stora förtjenster om den sak, för hvilken han arbetat, utan yrkar bifall till motionärens framställning.

Med Herr *Hjelm* förenade sig Grefve *Björnstjerna*.

Herr *Liss Olof Larsson*: Jag har begärt ordet för att förklara, att jag, för min del, icke kan bifalla vare sig motionärens eller Herr *Billströms* förslag. Skälet dertill är att, om man bifölle den nu varande motionen, jag icke kan föreställa mig annat, än att äfven de öfriga motionerna under denna hufvudtitel, hvilka ännu icke kommit under ompröfning, också böra, i strid mot Stats-Utskottets hemställan, bifallas — ett i min tanke ganska farligt prejudikat. Hvar och en, som motionerat om en pension, läser nog — jag är derom öfvertygad — vara förvissad om, att han för sitt förslag har lika talande skäl, som den nu i fråga varande motionären, och äfven vilja söka att göra dem gällande. Bifaller Kam-maren den nu föreliggande motionen, så måste Kam-maren också för konsekvensens skull bifalla de öfriga. Jag deremot kan icke tillstyrka några pensioner endast på grund af derom väckta enskilda framställningar, utan först efter pröfning af de utaf Kongl. Maj:t i sådant afseende framställda propositioner. Motionären förklarade visserligen, att Herr v. *Mentzer* vore en af de mest förtjente män i Sverige, och en annan talare yttrade om honom, att det för folkundervisningen var en "Guds lycka", att han funnits till. Han skulle således kunna sägas vara särskildt sänd af Gud för detta ändamål, och det kan låta hårdt, att man vill uppträda mot en sådan framställning. Men jag ber få erinra Herrarne om, hvad jag förut vid behandlingen af likartade motioner sökt påpeka. Det är ett farligt prejudikat att bevilja pensioner på enskilda motionärens framställning, ty derigenom gifves en tydlig fingervisning åt regeringen, att den icke framkommit till Riksdagen med tillräckligt många framställningar i detta ämne. För min del anser jag dessutom, att det skulle innebära en förnärmelse mot Kongl. Maj:t, om man skulle tro, att Kongl. Maj:t icke skulle vilja afåta proposition om pension åt en person, som, efter hvad man här synes vilja

Ang. pension
 åt Löjtnanten
 Th. A. von
 Mentzer.
 (Forts.)

påstå, vore i sitt slag den mest förtjente i Sveriges rike. Jag tror helt visst, att, om den i fråga varande mannen verkligen vore i besittning af så framstående förtjenster, som dem man här sökt tillmäta honom, Kongl. Maj:t icke skulle hafva uraktlåtit att hos Riksdagen föreslå beviljandet af en pension åt honom. I sådant fall kunde man äfven lita på, att Kongl. Maj:t skulle hafva låtit denna framställning åtföljas af en bättre utredning i afseende å Löjtnant von Mentzers litterära verksamhet än nu varit fallet, då motionären möjligen af vänskap för den i fråga varande mannen låtit leda sig till denna framställning. Af föregående Riksdagens historia angående detta ämne finner man, hurusom t. ex. vid 1867 och 1868 års riksdagar åtskilliga motioner om beviljande af pensioner väcktes, men att de samtliga icke vunno Riksdagens bifall. Följden häraf var den, att under riksdagarne 1869—1871 dylika framställningar icke förekommo i Kamrarne. Under de derpå följande riksdagarne har en och annan motion i detta ämne lyckats vinna framgång, hvaraf åter följderna blifvit, att antalet af sådana framställningar årligen vuxit, så att, under det att år 1872 blott en sådan motion väcktes, antalet det följande året steg till *fyra*, och utgör under denna riksdag *elfva*. Jag är öfvertygad, att, derest dessa 11 motioner nu bifölles, vi inom kort skulle få se, att den sålunda beträdda vägen komme att kräfva ganska stora uppodringar; ty vi hafva troligen litet hvar någon god vän, åt hvilken vi skulle vilja unna en pension. Och härvid är att märka en annan vigtig och till sina följder mycket betänkelig omständighet. När nemligen en mängd riksdagsmän infunne sig här försedda med dylika motioner, för hvilka de naturligtvis alla önska framgång, är det ju ganska antagligt, att man på det sättet komme att allt emellanåt få höra sådana uttryck som detta: "jag skall hjälpa dig med din motion, om du hjälper mig med min". Jag vet ej, hvarest man slutligen skulle stanna, derest ett sådant missbruk af motionsrätten finge inrota sig. Jag anser mig derföre af principiella skäl nödsakad att, med afslag å motionärens framställning, yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Key: Sysselsatt i Försvars-Utskottet har jag icke deltagit i Stats-Utskottets öfverläggning angående nionde hufvudtiteln och har således icke heller varit i tillfälle att reservera mig mot Utskottets hemställan i nu föredragna punkt. Jag erkänner villigt, att det, såsom den siste talaren yttrade, förut skett mycket missbruk af motionsrätten i fråga om pensioner. Sådana missbruk kunna äfven hädanefter ske, om man alltför lätt afviker från den princip, som i dylika fall etablerats under det nya statsskicket. Såsom vi alla veta, förekom deremot under det gamla representationssättet jemt och beständigt ett sådant der köpsläende, hvaraf Herr Liss Olof Larsson lemnat oss en lika sann som afskräckande bild till varning för framtiden. På detta missbruk gjordes med den nya representationsförändringen ett kraftigt slut. Men ett gammalt

gammalt ordspråk säger: ingen regel utan undantag. För min del får jag säga, att, om jag än delar den princip, som den siste talaren så strängt vidhållit, jag dock aldrig kan och aldrig vill vara med om att påyrka, det denna princip under alla möjliga förhållanden skall orubbligt följas. Finner jag en förtjent man under sådana förhållanden, att en nationalbelöning är berättigad, så vill jag hafva öppet att frångå denna princip, hvilken jag icke anser böra drivas till ytterlighet.

Den siste talaren omnämnde äfven att, derest nu föreliggande motion bifalles, vi vore tvungna att äfven bifalla alla andra motioner i enahanda syfte. Nej, så är icke förhållandet. Jag tror nemligen icke, att någon annan af dem, åt hvilka af enskilde motionärer pension blifvit föreslagen, gjort sig så väl förtjent om fosterlandet som löjtnant von Mentzer. Jag vill visst icke göra mig skyldig till den öfverdrift, hvilken Herr Liss Olof Larsson befarade, då han tyckte sig märka, att man här ville anse von Mentzer som den i sitt slag mest förtjente man i Sverige. Något sådant ämnar jag icke säga. Deremot vill jag påpeka, att, då en person, om än icke inom någon *lysande* verkningskrets, spridt och annu sprider en så omfattande *nytta* som denne man, och då hela den yngre generationen i Sverige genom produkten af hans arbeten fått mottaga den första bilden af, det första intresset för och den första insigten om huru vårt fosterland ser ut, man icke med skäl kan säga att den mannens verksamhet varit onyttig.

Det finnes icke någon yngling i vårt land, som icke af von Mentzers karta emottagit sitt första intryck af detta land; det finnes ingen folkskola, intet elementarläroverk i Sverige, der hans kartor icke begagnats. Under så beskaffade omständigheter tror jag det icke vara skäl att så strängt hålla på denna princip, att man icke kan frångå den, då förhållandena, såsom här, verkligen synas påkalla sådant.

För min del vill jag sålunda yrka bifall till motionärens förslag, så mycket hellre som vi nyss beviljat 1,600 kronors pension åt en kapten endast och allenast på den grund, att han råkat ut för en sinnessjukdom och af den orsaken icke kunnat taga afsked. När vi endast och allenast på oförmälda skäl beviljat en sådan pension, så vill jag fråga Herrarne: tycka Herrarne då, att 1,500 kronor är en så hög och så himmelskriande summa för en person med *den* verksamhet, von Mentzer visat, och med *den* förtjenst om fosterlandet, han onekligen inlagt, då han nu vid fyllda 68 år i följd af försvagad synförmåga finner sig urståndsatt att vidare gagna sitt fosterland.

På grund af hvad jag sålunda anfört, vill jag, såsom jag förut nämnt, yrka bifall till det af motionären framställda förslaget.

Herr *Nyblaus* instämde i Herr *Keys* yttrande.

Herr P. Staaff: Ehuru efter den siste talarens yttrande icke mycket kan återstå att i frågan tillägga, vill jag likväl nämna,
Andra Kammarens Prot. 1875. N:o 26.

Ang. pension
 åt Löjtnanten
 Th. A. von
 Mentzer.
 (Forts.)

hvad som i tanken kom för mig, då jag afhörde den talare, som närmast före Herr Key hade ordet.

Han började sitt anförande med att förklara, att det egentligen vore för att afbryta enformigheten af de dittills gjorda yrkandena, som han för sin del ville framkomma med ett motsatt yrkande. Jag kan deremot icke förstå, huru man kan finna anledning att motsätta sig ett yrkande blott och bart för att afbryta den enformighet, som förut i sådant afseende rådt, förutsatt att dessa yrkanden varit rättvisa. Nu vill jag visserligen erkänna, att Stats-Utskottet i förevarande fall handlat principmessigt och har fullkomligt rätt i *sitt* resonnemang; men därför hafva icke, på sätt den nästföregående talaren på ett särdeles vackert sätt visat, Kammarens särskilda ledamöter, afven om de äro ledamöter i Stats-Utskottet, afsagt sig rättigheten att vara menniska, och att, kastande en flinthård princip öfver bord, följa hjertats ingifvelser, der ömmande omständigheter påkalla sådant. Tvärtom tror jag, att det är ett bland Kammarens vackraste prerogativ att kunna i sådana fall utöfva rättvisa och barmhertighet. Om man icke på detta sätt åt representationens ledamöter bibehåller rättigheten att taga initiativ i frågor af den beskaffenhet som den förevarande, i de fall, der regeringen icke framkommer med förslag, skulle man också ganska mycket och på ett betänkligt sätt kringskära representationens rätt i sådana fall, der ömmande omständigheter förekomma. Jag tror således, att man, fastän man icke kan klandra Utskottet för dess åtgörande i frågan, bör tacka motionären för hans förslag; jag tror, att man är tack skyldig alla dem, som förenat sig med motionären, och särskildt Herr Key, som på ett så vackert sätt framställt samma uppfattning i frågan, hvaraf jag nu tagit mig friheten göra mig till tolk; och jag tror derjemte, att den omständigheten, att den ifrågavarande personen icke handlat under egiden af någon tjänstebefattning, icke bör betaga honom rättigheten att i nödens stund åtnjuta medlidande och erkännande af sina förtjenster. Här är också icke fråga om annat än att gifva ett dylikt erkännande åt von Mentzers förtjenstfulla verksamhet, och vid sådant förhållande kan jag icke finna det vara skäl att jemka på ett eller annat hundra riksdaler. Man behöfver endast komma ihåg, att mannen är 68 år gammal och i behof af understöd; och då hans verksamhet varit sådan, att hans minne skall fortlefva hos alla dem, som dragit nytta deraf, så tror jag, att man skulle skatta den Svenska representationen ringa, om man ifrågasatte, att den här begärda pensionen icke skulle beviljas.

Jag för min del vill således yrka afslag å Utskottets hemställan och bifall till motionärens förslag.

Herr *Elfstedt* instämde med Herr Staaff.

Herr *Törnfeldt*: Om Kammaren, vid fattande af sina beslut, skall ledas af de principer, Utskotten uppställa, tycker jag, att Utskotten borde framställa dem summariskt och icke framkomma med dem på det sätt, som nu sker.

I öfrigt vill jag instämma i det förslag, motionären i frågan afgifvit.

*Ang. pension
åt Löjnanten
Th. A. von
Mentzer.
(Forts.)*

Herr Billström: Då det synes mig, som om jag icke skulle vinna något understöd för mitt förut gjorda yrkande, så vill jag nu afstå derifrån och förena mig med dem, som yrkat bifall till motionärens förslag.

Öfverläggningen var slutad. Sedan Herr Billström numera frånträdtt sitt särskilda yrkande, återstodo endast tvänne meningar, i öfverensstämmelse med hvilka Herr Talmannen gaf propositioner så väl på bifall till Utskottets hemställan som jemväl på afslag derå och bifall i stället till motionärens förslag; och enär den senare af dessa propositioner besvarades med öfvervägande ja, hade Kammarerna alltså beslutit att, med afslag å Utskottets hemställan, bevilja den i Herr Ekmans motion för Löjtnanten Mentzer föreslagna pension å 1,500 kronor.

I anseende dertill att tiden redan långt framskridit, afbröts nu föredragningen af förevarande utlåtande, men skulle fortsättas i afton kl. 7, då Kammarernas ledamöter, genom utfärdadt anslag, kallats att åter sammanträda.

Kammarernas ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem
H. Husberg.
